

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain 9 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtion eläkelakia muutettavaksi siten, että vuonna 1947 tai sen jälkeen syntyneillä henkilöillä osa-aikaeläkkeen alaikäraja palautettaisiin 58 vuoteen ja osa-aikaeläkkeellä olosta kertyvän vanhuuseläkkeen määrää pienennetään. Oikeus osa-aikaeläkkeeseen nykyisten säännösten mukaan säilyy ennen vuotta 1947 syntyneillä henkilöillä. Lisäksi ehdotetaan, että

yksilöllistä varhaiseläkettä ei enää pääsääntöisesti myönnetä vuoden 1944 tai sen jälkeen syntyneille henkilöille. Työttömyyseläkkeen työhistoriaa koskevaa vaatimusta ehdotetaan tarkistettavaksi eräiden ennen vuotta 1945 syntyneiden henkilöiden osalta väliinpuotoamistilanteiden estämiseksi.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan ensi tiassa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Yksilöllinen varhaiseläke

1.1. Joustavaa eläkeikäjärjestelyä koskeva lainsäädäntö ja käytäntö

Joustavaa eläkeikää koskeva uudistus toteutettiin valtion eläkejärjestelmässä heinäkuun alusta 1989 lukien. Tuolloin valtion eläkelakiin tulivat säännökset yksilöllisestä varhaiseläkkeestä, varhennetusta vanhuuseläkkeestä sekä osa-aikaeläkkeestä. Uusien eläkemuotojen tarkoituksena oli mahdollistaa joustava eläkkeelle siirtyminen kunkin henkilön yksilöllisten olosuhteiden mukaan.

Joustavien eläkejärjestelmien voimaan tullessa lakkautettiin valtion eläkejärjestelmään kuulunut ammatillinen eläkeikäjärjestelmä. Ammatillisen eläkeiän piiriin kuuluville annettiin oikeus edelleen valita ammatillinen eläkeikä. Valinta-aika päättyi vuonna 1999. Joustava eläkeikäjärjestely ei koske ammatillisen eläkeiän valinneita edunsaajia.

Valtion eläkelain (280/1966) 9 c §:n mukaan 60 vuotta täyttäneellä edunsaajalla on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Edellytyksenä on, että hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, palveluksessa olon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan palvelustaan. Lisäksi edellytetään, että hänen eläkettä määrättäessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi eläkeikään jäljellä oleva aika eli tuleva aika ja että hän luopuu laissa säädettyin tavoin ansiotyöstä.

Mainitun pykälän 2 momentissa säädetään tekijöistä, jotka julkisen sektorin eräiden tehtävien erityisluonteen vuoksi on lisäksi otettava huomioon yksilöllistä varhaiseläkettä

myönnettäessä. Työolosuhteita arvioitaessa kiinnitetään huomiota yleisen edun viranhoidolle taikka tehtävän suorittamiselle asetettiin erityisiin vaatimuksiin.

Valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (1229/1999) voimaantulosäännöksen mukaan ennen vuotta 1944 syntyneet henkilöt säilyttävät aiemman lain mukaisen oikeutensa saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään. Samoin tämän oikeuden säilyttävät vuosina 1944—1946 syntyneet henkilöt, joilla oli oikeus valita ammatillinen eläkeikä, mutta, jotka eivät tätä valintaa tehneet. Vuonna 1947 syntyneillä ammatillisen eläkeiän valintaan oikeutetuilla, jotka eivät ole valinneet ammatillista eläkeikää, alaikäraja on 59 vuotta.

Osa-aikaeläke

Valtion eläkelain 9 d §:n 1 momentin johdantokappaleen mukaan oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön siirtyneellä 58 vuotta täyttäneellä edunsaajalla momentissa mainituin edellytyksin. Valtion eläkelain 15 §:n mukaan osa-aikaeläke myönnetään aikaisintaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona edunsaaja on täyttänyt 58 vuotta, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin osa-aikaeläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta.

Ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan edunsaajalla, joka on täyttänyt 56 vuotta, on sen estämättä, mitä valtion eläkelain 9 d §:n 1 momentissa säädetään osa-aikaeläkkeen saamisen alaikärajasta, oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos edellä mainitussa laissa säädetty osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset muuten täyttyvät. Laki oli voimassa vuoden 2000 loppuun, mutta sen voimassaoloaikaa jatkettiin vuoden 2002 loppuun lailla ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta (1269/1999).

Kun osa-aikaeläkkeen saaja täyttää eläkeikänsä ja lopettaa osa-aikatyönsä, hänelle myönnetään siihen mennessä kertyneen työhistorian ja osa-aikaeläkkeellä oloajan perusteella laskettava vanhuuseläke. Siltä ajalta

kun henkilö on ollut osa-aikaeläkkeellä, eläke karttuu valtion eläkelain 10 §:n 5 momentin mukaan samalla tavalla kuin työssä ollessa. Osa-aikaeläkkeellä oloajalta eläkkeen määrä lasketaan kokoaikatyön ja osa-aikatyön ansiotulojen erotuksen perusteella lasketusta ansion alenemasta.

Osa-aikaeläkkeellä olevalle henkilölle myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen osa-aikatyöhön perustuva eläkkeenosa ja osa-aikaeläkkeellä oloajalta laskettava eläkkeenosa määräytyvät samalla tavalla kuin vanhuuseläkkeessään. Jos työkyvyttömyyseläkkeeseen liittyy tulevan ajan eläkeosuus, sen karttumisprosentti määräytyy samoin kuin yleensäkin valtion eläkelain 10 §:n 4 momentin mukaisesti siten, että 50 ja 60 vuoden iän välisenä aikana karttumisprosentti on 1,2 prosenttia ja 60 vuoden ja eläkeiän väliseltä ajalta 0,8 prosenttia vuodessa.

Työttömyyseläke

Työttömyyseläkkeen alaikäraja on ollut vuodesta 1985 lukien 60 vuotta. Sen saamisen edellytyksenä on vuodesta 1994 ollut muun muassa, että edunsaaja on 15 viimeisen vuoden aikana vähintään viisi vuotta ansainnut virka- tai työsuhteen perusteella eläkettä. Edellytystä perusteltiin sillä, että työttömien toimeentulosta huolehtimisen on ensisijaisesti tapahduttava työttömyyspäivärahan turvin ja että työttömyyseläkettä ei ole tarkoitettu toimeentuloksi sellaiselle väestön osalle, joka ei ole ollut työelämässä.

1.2. Nykytilan arviointi

Joustavista eläkeuudoista erityisesti yksilöllinen varhaiseläke on helpottanut pitkän työuran tehneiden ja kuluttavissa ammateissa toimineiden ikääntyvien työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä. Toisaalta on erityisesti ikärakenteen muutoksen takia syytä jatkaa toimia, joilla tuetaan ikääntyvien henkilöiden mahdollisimman täysipainoista työelämään osallistumista. Vaikka erityisesti 55—59-vuotiaiden työllisyysaste on viime vuosina parantunut, työssä jatkaminen vanhuuseläkeikään asti on yhä harvinaista.

Valtion eläkejärjestelmässä keskimääräinen

eläkkeelle siirtymisikä oli 58 vuotta 9 kuukautta vuonna 2001. Tässä luvussa on mukana alempien ammatillisten eläkeikien sekä puolustusvoimain ja rajavartiolaitoksen alempien eroamisikien vaikutus. Eläkkeelle siirtynyt henkilö oli vuonna 2001 keskimäärin 1 vuoden ja 2 kuukautta vanhempi kuin kymmenen vuotta aikaisemmin. Työssä jatkamista on pyritty edistämään muuttamalla useaan otteeseen varhaiseläkkeiden alaikärajoja ja työkykyä edistävällä toiminnalla.

Keskimääräisellä eläkkeellesiirtymisiällä on työeläkkeiden rahoituksen kestävyuden kannalta keskeinen merkitys. Merkitys korostuu, kun suuret ikäluokat ovat saavuttamassa varhaiseläkkeisiin oikeuttavat alaikäraajat.

Osa-aikaeläkkeelle jäettiin heti sen säätämisen jälkeen arvioitua vähemmän. Tuolloin yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja oli osa-aikaeläkkeen alaikärajaa matalampi. Osa-aikaeläkkeen alaikärajan alentamisen jälkeen vuonna 1998 osa-aikaeläkeläisten määrät lähtivät nopeaan kasvuun. Siten voidaan olettaa, että osa-aikaeläke korvasi osaltaan yksilöllistä varhaiseläkettä.

Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä oleva viiden vuoden työssäoloedellytys 15 vuoden aikana on pitkään jatkuneen suurtyöttömyyden oloissa usein osoittautunut vaikeaksi täyttää, vaikka työtä on aktiivisesti etsitty. Hylkäävän ratkaisun työttömyyseläkehakemukseensa työssäoloedellytyksen täyttämättä jäämisen vuoksi saaneita henkilöitä on valtiokonttorin rekisterin mukaan vuosina 1999—2001 yhteensä 446. Lisäksi on henkilöitä, jotka eivät ole hakeneet eläkettä saatuaan tietää, että heillä ei täyty työssäoloedellytys. Näiden lisäksi väliinputoajia saattaa olla niiden henkilöiden joukossa, jotka saavat edelleen päivärahaa tai työmarkkinatukea ja täyttävät työttömyyseläkkeeseen oikeuttavan 60 vuoden iän myöhemmin.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Hallitusohjelman mukaan työelämässä, työkykyä ylläpitävässä toiminnassa ja koulutuspolitiikassa sekä eläke- ja työttömyysturvajärjestelmässä toteutetaan muutoksia, jotka

kannustavat työnantajia pitämään palveluksessaan ja ottamaan palvelukseensa myös ikääntyvää henkilöstöä sekä edistävät ikääntyvien työssä ja työmarkkinoilla pysymistä. Tavoitteena on lisätä työssä olevien osuutta työikäisestä väestöstä ja myöhentää pitkällä aikavälillä keskimääräistä työmarkkinoilta poistumisikää kahdella — kolmella vuodella, lähemmäs normaalia vanhuuseläkeikää ja siten vähentää eläkemaksujen nousupainetta.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt ovat 12 päivänä marraskuuta 2001 sopineet yksityisalojen työeläkkeiden kehittämisen periaatteista. Sopimuksen tavoitteena on tehdä työeläkejärjestelmään tarpeelliset muutokset, joilla myöhennetään keskimääräistä eläkkeelle siirtymisikää kahdella — kolmella vuodella ja sopeutetaan eläkejärjestelmä keskimääräisen elinajan jatkuvaan kasvuun. Sopimus on osa työelämän ja eläkejärjestelmien kehittämisen kokonaisuutta, jonka tavoitteena on eläkkeelle siirtymisien myöhentymisen lisäksi eläkejärjestelmän sopeuttaminen keskimääräisen elinajan jatkuvaan kasvuun.

Mainitun sopimuksen mukaan osa-aikaeläkkeen ikäraja palautettaisiin 58 vuoden vuoden 1946 jälkeen syntyneiden osalta. Yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkauttaminen itsenäisenä eläkelajina poistuisi sopimuksen mukaan vuoden 1943 jälkeen syntyneiltä henkilöiltä. Työttömyyseläkettä ei sopimuksen mukaan myönnettäisi vuoden 1949 jälkeen syntyneille. Yksityisten alojen eläkejärjestelmässä muutokset on toteutettu lainmuutoksilla 630—632/2002. Osa-aikaeläkkeen ikärajaa koskevaa muutosta sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2003 lähtien ja yksilöllinen varhaiseläke poistuu vuoden 2004 alusta lukien.

Hallitus on todennut kannanotossaan 13 päivänä marraskuuta 2001, että työmarkkinoiden keskusjärjestöjen edellä mainittu yksityisalojen työeläkkeiden kehittämistä koskeva periaatesopimus vastaa hallituksen tavoitteita työeläkkeiden kehittämiseksi työssä pysymistä, työkykyä ja työllistymistä tukevaan suuntaan sekä varhaiseläkejärjestelmässä työeläkelainsäädännön mukaisen ansiosidonnaisuusperiaatteen kehittämiseksi.

Valtion eläkejärjestelmän osalta on tarvittavista toimenpiteistä neuvoteltu valtion elä-

keneuvottelukunnassa. Eläkejärjestelmien yhtenäistämisyrittämysten ja eri eläkejärjestelmien piirissä työskennelleiden vakuutettujen eläketurvan kokonaisuuden kannalta on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, että yksityisaloilla toteutettavia muutoksia vastaavat muutokset toteutetaan soveltuvin osin myös valtion eläkejärjestelmässä. Muutosten toteuttaminen valtion eläkejärjestelmässä ei ole täysin ongelmatonta, kun otetaan huomioon aikaisemmin tehtyihin muutoksiin liittyvät yksityistä sektoria parempien eläke-etuuksien suojaaminen sekä joustavaan eläkejärjestelmään siirtymiseen liittynyt ammatillisesta eläkeikäjärjestelmästä luopuminen.

2.1. Yksilöllistä varhaiseläkettä koskevat muutokset

Yksilöllisestä varhaiseläkkeestä ehdotetaan myös valtion eläkejärjestelmässä luovuttavaksi siten, että vuoden 1943 jälkeen syntyneillä ei lähtökohtaisesti enää olisi oikeutta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen. Kuitenkin vuoden 2000 alusta voimaan tulleiden muutosten yhteydessä oikeuden yksilölliseen varhaiseläkkeen alempaan ikään säilyttäneet ikäluokat säilyttäisivät oikeuden yksilölliseen varhaiseläkkeeseen jatkossakin. Tuolloin ennen vuotta 1944 syntyneet henkilöt säilyttivät oikeutensa saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään. Lisäksi 58 vuoden ikäraja säilyi sellaisilla 1944–1946 syntyneillä, joilla oli oikeus valita vanha niin sanottu erityinen eläkeikä, mutta jotka eivät ole tätä valintaa tehneet. Vuonna 1947 syntyneillä ikäraja nousi 59 vuoteen, jos he eivät olleet käyttäneet valintaoikeuttaan.

Kun mahdollisuus siirtyä yksilölliselle varhaiseläkkeelle työkyvyn heikennyttyä poistuu, ehdotetaan, että erityisesti 60 vuotta täyttäneen edunsaajan eli aikaisempien säännösten mukaan yksilölliseen varhaiseläkkeeseen oikeutetun henkilön työkyvyttömyyseläkeoikeuden arvioinnissa otetaan huomioon hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä hänen työnsä vaativuus ja vastuullisuus silloin, kun ansiotyöura on pitkä ja nämä seikat yhdistyneenä sairauteen, vikaan tai vammaan tekevät työntöön jatkamisen kohtuuttomaksi.

Oikeudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen säädetään valtion eläkelain 9 §:n 1 momentissa. Työkyvyttömyyden arviointi on kokonaisuutena harkittavaa. Mitä vanhemmasta eläkehakijasta on kysymys, sitä suuremman merkityksen jo nykyisen ratkaisukäytännön mukaan momentissa mainitut ikä, koulutus ja ammattitaito sekä aikaisempi työ saavat työkyvyn arvioinnissa.

Muutoksen yhteydessä ei muutettaisi valtion eläkelain 9 §:n 1 momenttia. Näin ollen vaikka ehdotetaan työkyvyttömyyseläkeoikeuden kokonaisuutena otettavaksi huomioon tiettyjä seikkoja erityisesti 60 vuotta täyttäneillä, työkyvyttömyyden arviointia ei ole tarkoitus tiukentaa alle 60-vuotiaiden kohdalla.

Eläkkeelle siirtymisen myöhentämisen kannalta ensisijaisen tärkeitä ovat työelämän kehittämiseen ja ammatilliseen kuntoutukseen liittyvät toimenpiteet. Näitä asioita selvittää parhaillaan valtiokonttorissa toimiva työryhmä. Tätä koskevat muutokset on tarkoitus toteuttaa myöhemmin annettavalla esityksellä myös valtion eläkejärjestelmässä.

Edellä mainittujen toimenpiteiden tarkoituksena on edesauttaa ikääntyvien työntekijöiden mahdollisuutta jatkaa työelämässä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen tarve nuoremmilla ikäluokilla häviää siten erillisenä eläkemuotona. On kuitenkin tarkoituksenmukaista, että työkyvyttömyyseläkkeen arvioinnista määrätään edellä kuvatulla tavalla 60 vuotta täyttäneiden henkilöiden osalta.

2.2. Osa-aikaeläkettä koskevat muutokset

Osa-aikaeläkkeen alaikäraja ehdotetaan muutettavaksi 58 vuoteen pysyvien määräysten tasolle. Kuitenkin vuonna 1946 ja sitä aikaisemmin syntyneillä säilyisi oikeus osa-aikaeläkkeeseen 56 vuoden iän täytettyään, jos he täyttävät muut osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset.

Nykyisin eläke karttuu osa-aikaeläkkeellä olon ajalta kuten työssä ollessa. Ne henkilöt, joilla on oikeus kiihdytettyyn karttumaprocenttiin, kerryttävät sen mukaisesti eläkettä myös osa-aikaeläkkeellä ollessaan ansionalemasta. Koska kokoaikatyössä jatkamisen halutaan olevan vanhuuseläkkeen kannalta

edullisempää kuin osa-aikaeläkkeelle siirtymisen, ehdotetaan, että osa-aikaeläkkeellä olo pienentää eläkkeen jälkeen myönnettävää vanhuuseläkettä. Esityksessä ehdotetaan, että osa-aikaeläkkeellä ollessa vanhuuseläkettä karttuisi ansion alenemasta 0,75 prosenttia vuodessa. Vuosina 1947-1951 syntyneiden edunsaajien osalta ehdotetaan kuitenkin, että osa-aikaeläkkeellä ollessa vanhuuseläkettä karttuisi 1,0 prosenttia vuodessa, jos edunsaaja on saanut osa-aikaeläkettä ensimmäisen kerran ensimmäisen kerran 60 vuotta täytettyään. Tehdystä työstä eläkettä karttuisi normaalin karttumisprosentin mukaan. Osa-aikaeläkkeelle siirtyneen henkilön työkyvyttömyysturva on sen sijaan perusteltua säilyttää kokoaikatyötä vastaavana.

2.3. Työttömyyseläkkeen väliinpuotoamisen korjaamista koskeva muutos

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (StVM 23/1999 vp) esittänyt lausuman, jossa edellytetään, että hallitus selvittää pikaisesti työttömyyseläkkeen viiden vuoden työssäoloedellytyksestä viimeisen 15 vuoden aikana aiheutuvat väliinpuotoajaongelmat ja ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimiin.

Ongelma on syntynyt siitä, että viiden vuoden työssäoloedellytys viidentoista viimeisen vuoden tarkastelujakson aikana työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä ei täyty, koska ikääntyneiden henkilöiden työllistymisen 1990-luvun alkupuolella oli käytännössä lähes mahdotonta. Esityksessä ehdotetaan, että tarkastelujakso pidennettäisiin tiettyjen väliinpuotoajaryhmien osalta 15 vuodesta 20 vuoteen. Lainmuutos koskisi niitä ennen vuotta 1945 syntyneitä henkilöitä, jotka kuuluvat työttömyyseläkettä koskevien 1 päivänä tammikuuta 2000 voimaan tulleen lainmuutoksen voimaantulosäännöksen mukaan ennen vuotta 2000 voimassa olleiden säännösten piiriin tai jotka työttömyyspäivärahan ensimmäisjakson jälkeen olivat siirtyneet työmarkkinatuen saajiksi ja saivat työmarkkinatukea 1 päivänä tammikuuta 2000. Lisäksi edellytettäisiin, että tällaisen henkilön kokonaistyöhistoria on vähintään 15 vuotta.

3. Esityksen vaikutukset

Osa-aikaeläkkeellä oloajan karttuman alentaminen 0,75%:iin ansion alenemasta pienentää osa-aikaeläkkeellä olevien tulevia vanhuuseläkkeitä ja siten myös tulevia vanhuuseläkekustannuksia. Kustannusvaikutus kasvaa, kunnes nykyisen säännön mukaan laskettua vanhuuseläkettä saavia ei enää ole. Vaikutus kasvaa täyteen määrään vuoden 2030 tienoilla, jolloin muutos vähentää valtion eläkemenoa noin 13 miljoonaa euroa, mikä on noin 0,5 % valtion eläkemenosta.

Vuonna 2001 alkaneesta 923:sta uudesta osa-aikaeläkkeensaajasta arviolta noin 70%:lla osa-aikaeläkkeen jälkeen alkavan vanhuuseläkkeen karttuma ylittää tavoitetasoa. Mikäli osa-aikaeläkkeellä oloajasta karttuu eläkettä nykyisen sijasta 0,75 % vuodessa, on tuleva vanhuuseläke edelleen arviolta noin 65 %:lla tavoitetasossa, joten lähivuosina muutos pienentänee tulevaa vanhuuseläkettä ainoastaan noin 10 %:lla osa-aikaeläkkeen saajista. Osa-aikaeläkkeensaajien tuleva vanhuuseläke on lähivuosina arviolta keskimäärin 1,6 %, eli noin 24 euroa kuukaudessa nykysäännön laskettua eläkettä pienempi.

Tulevaisuudessa, kun aikaan ennen 1 päivää tammikuuta 1995 kohdistuvien korkeampien karttumien osuus eläkkeestä on vähäisempi (osuus häviää 2030 luvulla), saavutetaan eläkkeen tavoitetaso nykyistä harvemmin ja karttuman muutoksen vaikutus tulevaan vanhuuseläkkeeseen on siten suurempi kuin lähivuosina eläkkeelle jäävillä, olettaen että muita eläkejärjestelmän muutoksia ei tapahdu. Tulevan vanhuuseläkkeen määrä voi enimmillään olla arviolta keskimäärin 5,4 %, eli noin 80 euroa kuukaudessa nykysäännön mukaan laskettua eläkettä pienempi.

Työttömyyseläkkeen 5/15 vaatimus korvattaisiin 5/20 vaatimuksella niiden 1939—1944 syntyneiden osalta, joilla työuraan on yhteensä 15 vuotta. Eläketurvakeskuksen rekisteriselvitysten sekä valtiokonttorin arvioiden perusteella muutos toisi valtion eläkelain mukaisen työttömyyseläkeoikeuden karkeasti arvioiden noin 1000 henkilölle. Muutos korrottaisi valtion eläkelain mukaista työttömyyseläkemenoa arviolta seuraavasti.

Vuosi	VEL -eläkemeno milj. euroa
2002	1,2
2003	3,2
2004	3,3
2005	2,7
2006	2,1
2007	1,4
2008	0,9

Vuoden 2002 menolisäys on arvioitu olettaen, että muutos tulee voimaan takautuvasti 1 päivänä elokuuta 2002 alkaen.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä virkatyönä yhteistyössä valtiokonttorin ja valtion henkilöstöä edustavien järjestöjen kanssa. Esityksestä on lisäksi käyty yhteistoimintaneuvottelut valtion eläkeneuvottelukunnassa, jossa valtion henkilöstöä edustavat keskusjärjestöt ovat edustettuina.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Valtion eläkelaki

5 a §. Pykälän 1 momentissa viitataan eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelakiin. Kyseisen lain nimike muutettiin taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkeläiksi vuoden 1998 alusta voimaan tulleella lainmuutoksella 1056/1997. Viittaus ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan voimassa olevan lain nimikettä. Samalla lainkohtaan sisältyvät kaksi markkamäärä-sanaa tarkistettaisiin rahamäärä-sanoiksi.

9 §. Pykälään ehdotetaan lisättävän uusi 7 momentti. Koska mahdollisuus siirtyä yksilölliselle varhaiseläkkeelle työkyvyn heikentyessä poistuisi, momenttiin otettaisiin säännös siitä, että 60 vuotta täyttäneen edunsaajan työkyvyn alentumista arvioitaessa otettaisiin huomioon hänelle työstä aiheutunut raskittuneisuus ja kuluneisuus sekä hänen työnsä vaativuus ja vastuullisuus silloin, kun virkattai työura on pitkä, ja nämä seikat yhdistyneenä sairauteen, vikaan tai vammaan tekevät työn jatkamisen kohtuuttomaksi. Työn vaativuudella ja vastuullisuudella tarkoitettaisiin tekijöitä, joilla on julkisen hallinnon eräiden tehtävien erityisluonteen vuoksi merkitystä yksilöllistä kokonaisarviota tehtäessä. Säännös tulisi sovellettavaksi sekä täyden et-

tä osatyökyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksiä arvioitaessa. Säännös koskisi valtion eläkelain mukaisen palvelussuhteen kestäessä työkyvyttömäksi tulevien lisäksi edunsaajia, joiden palvelussuhde on päättynyt jo aiemmin.

Muutoksen yhteydessä ei muutettaisi pykälän 1 momenttia. Näin ollen vaikka ehdotetaan työkyvyttömyyseläkeoikeuden kokonaisuarkinnassa otettavaksi huomioon tiettyjä seikkoja erityisesti 60 vuotta täyttäneillä, työkyvyttömyyden arviointia ei ole tarkoitus tiukentaa alle 60-vuotiaiden kohdalla.

9 a §. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetään työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä olevasta työssäoloedellytyksestä. Sen mukaan pitkäaikaisesti työttömän edunsaajan tulee olla ansainnut työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta eläketapahtumaa välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan työhistorian tarkastelujakso olisi 15 vuoden sijasta 20 vuotta niillä ennen vuotta 1945 syntyneillä edunsaajilla, jotka eivät täytä 1 momentin 1 kohdassa säädettyä työssäoloedellytystä, mutta jotka joko kuuluvat ennen vuotta 2000 voimassa olleiden säännösten piiriin työttömyyseläkettä koskevan 1 päivänä tammikuuta 2000 voimaan tulleen lainmuutoksen 1229/1999 voimaantulosäännöksen mukaan, tai jotka työttömyyspäivära-

han enimmäismäärän saatuaan olivat siirtyneet työmarkkinatuen saajiksi ja saivat työmarkkinatukea 1 päivänä tammikuuta 2000.

Pykälän 4 momentin mukaan 3 momentin säännös ei kuitenkaan koskisi edunsaajaa, joka ei ole ansainnut työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään 15 vuotta. Tätä aikaa laskettaessa otetaan huomioon myös ennen 23 vuoden iän täyttämistä työeläkelakien piirissä suoritettu palvelus.

9 c §. Pykälän 1 momentissa säädetään 60 vuotta täyttäneen edunsaajan oikeudesta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin rajausta, jonka mukaan mainittu oikeus on ainoastaan 58 vuotta täyttäneellä ennen vuotta 1944 syntyneellä edunsaajalla. Samalla momenttiin sisältyvä markkamääräsana tarkistettaisiin rahamäärä-sanaksi. Lain selkiyttämisen vuoksi nykyisin valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (1229/1999) voimaantulosäännöksen 5 momentissa säädetty ennen vuotta 1944 syntyneitä edunsaajia koskeva 58 vuoden alaikäraja ehdotetaan siirrettäväksi lakiin. Sen sijaan mainitun lain voimaantulosäännöksen 5 momenttiin sisältyvät ammatillisen eläkeiän valintaan oikeutettujen suojasäännökset ehdotetaan edelleen säilytettäväksi voimaantulosäännöksissä. Ne kuitenkin ehdotetaan siirrettäväksi tämän lain voimaantulosäännökseen.

9 d §. Pykälän nykyiset momentit 2—6 ehdotetaan siirrettäväksi sisällöltään muuttumattomina pykälän 3—7 momentiksi. Pykälän uudeksi 2 momentiksi ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan ennen vuotta 1947 syntyneellä edunsaajalla olisi oikeus 56 vuotta täytettyään saada osa-aikaeläkettä. Pykälän 1 momentin ikärajaa lukuun ottamatta edunsaajan tulee kuitenkin täyttää muut 1 momentissa säädetyt osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset. Osa-aikaeläkkeelle ei voi siirtyä enää vanhuuseläkeiän tai tätä alemman eroamisiän täyttämisen jälkeen. Tämä vastaa voimassa olevia valtion eläkelain säännöksiä.

10 §. Pykälän nykyiset momentit 5—9 ehdotetaan siirrettäväksi pykälän 6—10 momentiksi. Nykyistä 5 momenttia ehdotetaan

samalla muutettavan niin, että osa-aikaeläkkeellä olosta kertyisi vanhuuseläkettä puolet 1/8 prosentin peruskertymästä eli 1/16 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta jokaiselta kuukaudelta, jolta edunsaaja on saanut osa-aikaeläkettä. Kuten nykyisinkin, eläkkeen perusteena olevana palkkana pidettäisiin sitä 10 b §:n 2 ja 3 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella edunsaajan osa-aikaeläke on määrätty. Osa-aikaeläkkeen jälkeen myönnettävään työkyvyttömyyseläkkeeseen lisättäisiin määrä, joka on 1/8 prosenttia edellä tarkoitettua ansiotulojen erotuksesta. Työkyvyttömyyseläkkeeseen lisättävä määrä olisi 5/24 prosenttia mainitusta ansiotulojen erotuksesta sen vuoden alusta lukien, jolloin 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu uusi edunsaaja täyttää 60 vuotta. Vastaavasti viimeksi mainitussa lainkohdassa tarkoitettua vanhaa edunsaajan työkyvyttömyyseläkkeeseen lisättävä määrä olisi 1/6 prosenttia mainitusta ansiotulojen erotuksesta 55 vuoden iästä lähtien.

Pykälän uuteen 5 momenttiin, ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan osa-aikaeläkkeen rinnalla tehtävästä osa-aikatyöstä eläke laskettaisiin siten kuin pykälässä edellä säädetään. Säännös vastaisi nykyistä tilannetta. Selvytyden vuoksi osa-aikaeläkkeen rinnalla tehtävästä osa-aikatyöstä karttuvasta eläkkeestä ja osa-aikaeläkkeellä olon ajalta karttuvasta eläkkeestä säädettäisiin eri momenteissa. Tämä olisi tarkoituksenmukaista, koska osa-aikatyön ajalta karttuvaan eläkkeeseen ei ehdoteta muutoksia, kuten on asianlaita osa-aikaeläkkeellä olon ajalta karttuvan eläkkeen osalta.

Nykyisen 7 momentin viittaukset ehdotetaan korjattaviksi. Korjaus johtuu momenttien siirtämisestä ja aikaisemman virheellisen viittauksen korjaamisesta. Muutos on tekninen eikä se muuttaisi momentin asiasisältöä.

14 §. Pykälän mukaisesti valtiokonttorin on eläkkeen viivästyessä maksettava viivästynyt eläke viivästysajalta korotettuna. Kyseisellä viivästyskorotuksella on alaraja, joka tarkistetaan vuosittain indeksiluvun mukaan. Pykälän 4 momentin mukaisesti kyseinen tarkistettu markkamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi markaksi. Vuoden 2002 alusta luki-

en työeläkejärjestelmässä sovellettavat markkamäärät tulkitaan euroasetuksen nojalla euroiksi. Neuvoston asetuksella tietyistä euron käyttöön ottamiseen liittyvistä säännöksistä (EY) N:o 1103/97 ja neuvoston asetuksella euron käyttöönotosta (EY) N:o 974/98, jäljempänä asetus 974/98, on säädetty euron käyttöön ottamisen oikeudellisista perusteista. Asetukset ovat suoraan jäsenvaltiota valvoittavaa lainsäädäntöä ja sellaisenaan suoraan sovellettavissa. Työeläkelakien toimeenpanossa on siirretty asetuksen 974/98 mukaisesti eurojen käyttöön. Tämän seurauksena vuoden 2002 alusta lukien valtion eläkelain mukaisesti pyöristetty viivästyskorotuksen lopullinen määrä muuttuisi huomattavasti. Pyöristäminen tapahtuisi lähimpään euroon eikä markkaan, jolloin euron ja markkan välisen muuntokurssin myötä viivästyskorotuksen määrä muuttuisi pyöristämisen johdosta lähes kuusi kertaa suuremmaksi kuin laissa on alun perin tarkoitettu. Tästä syystä pykälän 4 momentin viimeiseen virkkeeseen sisältyvä pyöristyssääntö ehdotetaan kumottavaksi. Samalla viivästyskorotuksen alaraja muutetaan markoista euroiksi. Alaraja on 2,52 euroa vuoden 1984 indeksiluvun mukaan, joka on vuoden 2002 indeksitasossa 5,15 euroa. Lisäksi lainkohtaan sisältyvä markkamäärä-sana tarkistettaisiin rahamäärä-sanaksi.

15 §. Pykälän 3 momentissa säädetään osa-aikaeläkkeen alkamisesta. Säännöksen mukaisesti osa-aikaeläke myönnetään aikaisintaan sen kuukauden alusta, jona edunsaaja on täyttänyt 58 vuotta. Ehdotetun 9 d §:n mukaan ennen vuotta 1947 syntyneillä edunsaajilla olisi oikeus saada osa-aikaeläkettä 56 vuotta täytettyään. Tämän johdosta momenttia täsmennettäisiin siltä osin, että ennen vuotta 1947 syntyneelle edunsaajalle osa-aikaeläke myönnettäisiin aikaisintaan sen kuukauden alusta, jona hän on täyttänyt 56 vuotta.

1.2. Valtion perhe-eläkelaki

9 §. Pykälän mukaisesti valtiokonttorin on perhe-eläkkeen viivästyessä maksettava viivästynyt perhe-eläke viivästysajalta korotettuna. Kyseisellä viivästyskorotuksella on alaraja, joka tarkistetaan vuosittain indeksiluvun

mukaan. Pykälän 4 momentin mukaisesti kyseinen tarkistettu markkamäärä pyöristetään lähimmäksi tädeksi markaksi. Pykälän 4 momentin viimeiseen virkkeeseen sisältyvä pyöristyssääntö ehdotetaan kumottavaksi. Samalla viivästyskorotuksen alaraja muutetaan markoista euroiksi. Alaraja on 2,52 euroa vuoden 1984 indeksiluvun mukaan, joka on vuoden 2002 indeksitasossa 5,15 euroa. Tämän lisäksi lainkohtaan sisältyvä markkamäärä-sana tarkistettaisiin rahamäärä-sanaksi. Vastaava muutos ehdotetaan tehtäväksi valtion eläkelain 14§:ään.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Valtion eläkelain muuttamisesta annettavaksi ehdotetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaisesti 60 vuotta täyttäneiden edunsaajien työkyvyn alenemisen arviointia koskevaa 9 §:n 7 momenttia sekä yksilöllistä varhaiseläkettä koskevaa 9 c §:n 1 momentin muutosta sovellettaisiin vuoden 2004 alusta lukien.

Voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaisesti 9 §:n 7 momentin uusi 60 vuotta täyttäneitä edunsaajia koskeva työkyvyttömyyssäännös ei koskisi niin sanottua sotilas-eläkejärjestelmää.

Muutoksiin liittyvistä ikärajoista johtuu, että yksilöllinen varhaiseläke poistuisi asteittain vuodesta 2004 alkaen. Vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt edunsaaja säilyttäisi oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään. Nämä edunsaajat ovat muutoksen voimaan tullessa täyttäneet jo 58 vuotta. Voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaisesti vastaavasti vuosina 1944-1946 syntynyt sellainen edunsaaja, jolla on ollut valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (103/1989) voimaantulosäännöksessä tarkoitettu oikeus eläkeiän valintaan viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1999 ennen 1 päivää heinäkuuta 1989 voimassa olleiden säännösten mukaan, mutta joka ei tätä oikeuttaan käyttänyt, säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään. Sellainen vuonna 1947 syntynyt edunsaaja, jolla on ollut vastaava oikeus eläkeiän valintaan,

mutta joka ei tätä oikeuttaan käyttänyt, säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 59 vuotta täytettyään. Edellytyksenä olisi, että tällaisen edunsaajan palvelussuhde jatkuu valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla yhdenjaksoisesti eläketahtumaan saakka.

Voimaantulosäännöksen 5 momentin mukaisesti työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä olevan työssäoloedellytyksen muuttamista koskevaa lainmuutosta ehdotetaan sovellettavaksi 1 päivästä elokuuta 2002 alkaen. Muutosta sovellettaisiin myös sellaisiin työttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen säännöksen soveltamisen voimaantuloa. Työttömyyseläke myönnettäisiin hakemuksesta tämän muutoksen mukaisesti hakemista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan muutoksen soveltamisen voimaantulosta alkaen. Jos hakemus tehdään kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, työttömyyseläke myönnettäisiin muutoksen voimaantulosta alkaen. Työttömyyseläkkeen myöntäminen vain ajassa eteenpäin olisi perusteltua, koska eläkkeen hakijat ovat saattaneet saada hylkäävän ratkaisun jälkeen sosiaalietuuksia ja tämän selvittely mahdollisine takaisinperintöineen olisi hankalaa ja työlästä. Takautuvalla työttömyyseläkkeen myöntämisellä olisi vaikutuksia myös edunsaajan verotukseen.

Osa-aikaeläkettä koskevia lainmuutoksia sovellettaisiin eläketapahtumiin, jotka sattuvat 1 päivänä tammikuuta 2003 tai sen jälkeen. Ennen vuotta 1947 syntyneet edunsaajat säilyttäisivät osa-aikaeläkkeen alaikäraja- na nykyisen 56 vuoden iän. Nämä edunsaajat voisivat hakea osa-aikaeläkettä myös muutoksen voimaantulon jälkeen ennen 58 vuoden iän täyttämistä. Voimaantulosäännöksen 6 momentin mukaisesti heihin sovellettaisiin myös osa-aikaeläkkeen jälkeen myönnettävän vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen laskemista koskevaa 10 §:n 5 momentin säännöstä sellaisena kuin se on voimassa nyt ehdotetun lain voimaan tullessa.

Vuosina 1947—1951 syntyneen edunsaajan, joka on saanut osa-aikaeläkettä ensimmäisen kerran täytettyään 60 vuotta, vanhuuseläkkeeseen lisättäisiin 10 §:n 6 momentista poiketen 1/12 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta jokaiselta kuukaudel-

ta, jolta hän on saanut osa-aikaeläkettä. Vuotuinen karttuma olisi tällöin 1,0 prosenttia. Jos hän sen sijaan jäisi osa-aikaeläkkeelle jo ennen 60 vuoden ikää tai henkilö on syntynyt vuoden 1951 jälkeen, vanhuuseläkettä kertyisi 10 §:n 6 momentin mukaisesti puolet peruskertymästä eli 1/16 prosenttia kuukaudesta koko osa-aikaeläkkeellä oloajalta. Vuotuinen karttuma olisi siten 0,75 prosenttia ja koskisi myös aikaa 60 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Vuoden 1946 jälkeen syntyneillä osa-aikaeläkeoikeus on aikaisintaan vuonna 2005.

Voimaantulosäännöksen 7 momentin mukaisesti 14 §:n 4 momentin muutosta sovellettaisiin 1 päivästä tammikuuta 2002 alkaen. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Valtion perhe-eläkelain 9 §:n muuttamisesta annettavaksi ehdotetun lain voimaantulosäännöksen mukaisesti 9 §:n 4 momentin muutosta sovellettaisiin 1 päivästä tammikuuta 2002 alkaen.

3. Säättämisjärjestys

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 10/1993 vp todennut, kun oli kysymys yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nostamisesta 55 vuodesta 58 vuoteen, että työeläkejärjestelmän osalta ikäraja voitiin korottaa tavallisessa lainsäätämisyksessä, koska se ei puutu kenenkään maksussa olevaan eläkkeeseen eikä myöskään estä jo annetun ennakkopäätöksen toteutumista.

Lisäksi valiokunta on lausunnossaan PeVL 13/1995 vp muun muassa todennut:

”Perustuslakivaliokunta on eri yhteyksissä lähtökohtaisesti pitänyt henkilön itselleen ansaitsemaa eläke-etua hallitusmuodossa turvattun omaisuudensuojan piiriin kuuluvana. Eläkeoikeuksien perustuslainsuojassa on valiokunnan käsityksen mukaan (esim. PeVL 4/1994 vp) ollut kysymys nimenomaan ansaituksi katsotun konkreettisen taloudellisen edun, ei sen sijaan esimerkiksi tietyn voimassa olevan eläkejärjestelmän suojaamisesta. Valtiosäännön mukaisena lähtökohtana on siten pidetty sitä, että tavallisella lailla voidaan säätää eläkejärjestelmän sisällöstä myös palvelussuhteessa oleviin vaikuttavasti. Tavalli-

sella lailla järjestettäviin, jollei jostakin erityisestä syystä muuta johdu, ovat kuuluneet muun muassa säännökset eläkeiästä, eläkkeen kertymisestä ja eläkkeiden tavoitetasosta. Tarkoitettunlaisen erityisen syyn on katsottu voivan muodostua lähinnä siitä, että eläkejärjestelyn muutokset toteutetaan tavalla, joka joiltain osin saisi aikaan ansaittuina pidettävien eläke-etujen kohtuuttoman heikentymisen.

Edellä selostettu tulkintakäytäntö on syntynyt sovellettaessa hallitusmuodon 6 §:n omaisuudensuojasäännöksiä. Valiokunnan käsityksen mukaan hallitusmuodon uusi 12 § ei ole muuttanut tätä tulkinta-asetelmaa."

Lainmuutoksella ei puututa perustuslailla suojattuihin oikeuksiin. Muutokset koskevat niiden voimaantulon jälkeen sattuvia eläketapahtumia eikä niillä puututa muutoksen voimaantuloon mennessä kertyneen eläkkeen määrään. Lisäksi syntymävuosiluokkia koskevilla rajauksilla pyritään siihen, että nämä ikäluokat voivat hyvissä ajoin varautua esitettyihin muutoksiin. Näin ollen laki voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**valtion eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/1966) 5 a §:n 1 momentti, 9 c §:n 1 momentti, 10 §:n 5 ja 7 momentti, 14 §:n 4 momentti ja 15 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 5 a §:n 1 momentti, 10 §:n 5 ja 7 momentti sekä 14 §:n 4 momentti laissa 1671/1995, 9 c §:n 1 momentti laissa 1229/1999, 15 §:n 3 momentti laissa 103/1989, sekä

lisätään 9 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 851/1971 ja mainituissa laeissa 103/1989 ja 1671/1995, uusi 7 momentti, 9 a §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laissa 1229/1999, uusi 3 ja 4 momentti, 9 d §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 103/1989 ja 1528/1993 sekä laeissa 226/1998, 939/1999, 625/2000 ja 775/2001, uusi 2 momentti, jolloin nykyiset 2-6 momentti siirtyvät 3-7 momentiksi sekä 10 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 103/1989, 1528/1993, 638/1994 ja 1671/1995, uusi 5 momentti, jolloin nykyiset 5-9 momentti siirtyvät 6—10 momentiksi, seuraavasti:

5 a §

Jos työkyvyttömyys tai työttömyys on alkanut ennen kuin palveluksen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän palveluksen perusteella myönnettävää työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän välinen aika (*tuleva aika*). Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaaja on ollut työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa, Suomessa järjestetyn työeläketurvan piiriin kuuluvassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa katsotaan eläkkeeseen oikeuttavaksi sellainen kalenterikuukausi, jolta edunsaaja on saanut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitettuja ansioita edellyttäen kuitenkin, että ansiot koko kalenterivuodelta

ovat vähintään yhtä suuret kuin lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu rahamäärä. Kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelaisissa (662/1985) tarkoitettuja ansioita, otetaan vastaavasti huomioon, jos ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään sanotun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettun rahamäärän suuruiset.

9 §

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään työkyvyn alenemisen arvioinnissa huomioon otettavista tekijöistä, 60 vuotta täyttäneen edunsaajan, jonka työura on pitkä, työkyvyttömyyseläkeoikeutta arvioitaessa otetaan huomioon myös työn aiheuttama rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työn vaativuus ja vastuullisuus, jos nämä seikat yhdistyneenä sairauteen, vikaan tai vammaan tekevät työntöön jatkamisen kohtuuttomaksi.

9 a §

Ennen vuotta 1945 syntyneeseen edunsaajaan, joka ei täytä 1 momentin 1 kohdassa säädettyä edellytystä peruseläkkeen tai muun siihen verrattavan eläkkeen ansaitsemisesta 15 kalenterivuoden aikana, sovelletaan mainitun 15 kalenterivuoden ajan sijasta 20 kalenterivuoden aikaa, jos:

1) edunsaajaan valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (1229/1999) voimantulosäännöksen 4 momentin mukaan sovelletaan 9 a §:n 2 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa sanotun lain voimaan tullessa, tai

2) edunsaaja 1 päivänä tammikuuta 2000 sai työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaista työmarkkinatukea työttömyyspäivärahan enimmäismäärän täyttymisen vuoksi.

Mitä edellä 3 momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske edunsaajaa, joka ei ole ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään 15 vuotta. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan huomioon niin kuin mainitun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään.

9 c §

Sen estämättä, mitä 9 §:n 1 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, ennen vuotta 1944 syntyneellä edunsaajalla on 58 vuotta täytettyään oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikäänymiseen liittyvät tekijät, palveluksessa olon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut raskittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan palvelustaan. Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaaja on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettua ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmäksi kuin tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu rahamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan lukea eläkeajaksi myös eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, lukuun ottamatta kuitenkin 9 §:n 1 momentin d kohdassa tarkoitettua tilannetta ja tilannetta, jossa edunsaajalla on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

9 d §

Sen estämättä, mitä 1 momentin johdantokappaleessa säädetään, ennen vuotta 1947 syntyneellä osa-aikatyöhön siirtyneellä edunsaajalla on oikeus saada osa-aikaeläkettä 56 vuoden iän täytettyään, mutta ei vanhuuseläkeiän tai tätä alemman eroamisiän täyttämisen jälkeen.

10 §

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä eläke lasketaan siten kuin edellä tässä pykälässä säädetään.

Osa-aikaeläkettä saaneen edunsaajan vanhuuseläkkeeseen lisätään osa-aikaeläkkeellä olon ajalta 1/16 prosenttia ja työkyvyttömyyseläkkeeseen 1 momentin kolmannen ja viidennen virkkeen mukainen määrä eläkkeen perusteena olevasta palkasta jokaiselta kuukaudelta, jolta edunsaaja on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 10 b §:n 2 ja 3 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella hänen osa-aikaeläkkeensä on määrätty. Jos osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä tulevaan eläkkeeseen luetaan mukaan 5 a §:ssä tarkoitettu tulevalta ajalta karttuva eläke, tältä ajalta karttuu eläkettä 4 momentin mukaisesti myös edellä tarkoitettua ansiotulojen erotuksesta.

Laskettaessa 7 momentin mukaisesti eläkkeiden enimmäismäärää 8 §:n 4 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle edunsaajalle sekä sellaiselle puolustusvoimien sotilasammattihen-

kilön tai värvätyn taikka rajavartiolaitoksen erikoisupseerin, rajavartijan tai merivartijan viran haltijalle, joka on 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu vanha edunsaaja, sovelletaan kuitenkin 7 momentin lopussa olevan taulukon asemesta seuraavaa taulukkoa:

Eläkeaikaa	Prosenttia
vähintään 16 vuotta	66 prosenttia
vähintään 13 vuotta	65 prosenttia
vähintään 10 vuotta	64 prosenttia
vähintään 7 vuotta	63 prosenttia
vähintään 3 vuotta	62 prosenttia
alle 3 vuotta	61 prosenttia

14 §

Eläkkeen korotusta, jonka määrä on pienempi kuin 2,52 euroa, ei ole maksettava. Edellä sanottua rahamäärää tarkistetaan vuosittain työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin 1 virkkeessä säädetyn palkkaindeksiluvun mukaan.

15 §

Osa-aikaeläke myönnetään aikaisintaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona edunsaaja on täyttänyt 58 vuotta. Ennen vuotta 1947 syntyneelle edunsaajalle osa-aikaeläke myönnetään kuitenkin aikaisintaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona hän on täyttänyt 56 vuotta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta _____.

Tämän lain 9 §:n 7 momenttia ja 9 c §:n 1 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2004.

Tämän lain 9 §:n 7 momenttia ei sovelleta valtion eläkelain 8 §:n 4 momentin 1-3 kohdassa mainittuun edunsaajaan.

Sen estämättä, mitä 9 §:n 7 momentissa ja 9 c §:n 1 momentissa säädetään, sellainen vuosina 1944-1946 syntynyt edunsaaja, jolla on ollut valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (103/1989) voimaantulosäännöksessä tarkoitettu oikeus eläkeiän valintaan viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1999 en-

nen 1 päivää heinäkuuta 1989 voimassa olleiden säännösten mukaan, mutta joka ei viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1999 joko eläkettä hakiessaan tai muutoin kirjallisesti ilmoittanut valtiokonttorille niin haluavansa, säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään, mikäli hänen palvelussuhteensa jatkuu valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka. Tämän lisäksi sellainen vuonna 1947 syntynyt edunsaaja, jolla on ollut vastaava oikeus eläkeiän valintaan, mutta joka ei ollut tätä oikeutta käyttänyt viimeistään 30 päivään kesäkuuta 1999 mennessä, säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 59 vuotta täytettyään, mikäli hänen palvelussuhteensa jatkuu valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka.

Tämän lain 9 a §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan 1 päivästä elokuuta 2002. Lain 9 a §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan myös sellaisiin työttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen muutoksen soveltamisen voimaantuloa. Jos edunsaajalla ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen sen vuoksi, että hän ei ole täyttänyt 9 a §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista edellytystä sellaisena kuin se on tämän muutoksen voimaan tullessa, työttömyyseläke myönnetään hakemuksesta tämän lain sekä muilta osin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden valtion eläkelain säännösten mukaisesti hakemista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä elokuuta 2002 alkaen. Jos mainittu hakemus tehdään kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta, työttömyyseläke myönnetään 1 päivästä elokuuta 2002 alkaen.

Tämän lain 9 d §:n 2 momenttia, 10 §:n 5 ja 6 momenttia sekä 15 §:n 3 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2003 alkaen osa-aikaeläkkeeseen, jonka eläketapahtuma sattuu mainittuna päivänä tai sen jälkeen. Ennen vuotta 1947 syntyneisiin edunsaajiin sovelletaan kuitenkin 10 §:n 6 momenttia sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaan tullessa 10 §:n 5 momenttina. Vuosina 1947-1951 syntyneen edunsaajan, joka on saanut osa-aikaeläkettä ensimmäisen kerran täytettyään 60 vuotta, vanhuuseläkkeeseen li-

sätään 10 §:n 6 momentista poiketen 1/12 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta jokaiselta kuukaudelta, jolta edunsaaja on saanut osa-aikaeläkettä.

Tämän lain 14 §:n 4 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2002.

Tämän lain 14 §:n 4 momentissa säädetty euromäärä vastaa vuodelle 1984 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**valtion perhe-eläkelain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1968 annetun valtion perhe-eläkelain (774/1968) 9 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 697/1985, seuraavasti:

9 §
Perhe-eläkkeen korotusta, jonka määrä on pienempi kuin 2,52 euroa, ei ole maksettava. Edellä sanottua rahamäärää tarkistetaan vuosittain työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetyn palkkaindeksiluvun mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta . Lakia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2002.

Tämän lain 9 §:n 4 momentissa säädetty euromäärä vastaa vuodelle 1984 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*

1.

Laki**valtion eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/1966) 5 a §:n 1 momentti, 9 c §:n 1 momentti, 10 §:n 5 ja 7 momentti, 14 §:n 4 momentti ja 15 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 5 a §:n 1 momentti, 10 §:n 5 ja 7 momentti sekä 14 §:n 4 momentti laissa 1671/1995, 9 c §:n 1 momentti laissa 1229/1999, 15 §:n 3 momentti laissa 103/1989, sekä

lisätään 9 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 851/1971 ja mainituissa laeissa 103/1989 ja 1671/1995, uusi 7 momentti, 9 a §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 1229/1999, uusi 3 ja 4 momentti, 9 d §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 103/1989 ja 1528/1993 sekä laeissa 226/1998, 939/1999, 625/2000 ja 775/2001, uusi 2 momentti, jolloin nykyiset 2—6 momentti siirtyvät 3—7 momentiksi sekä 10 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 103/1989, 1528/1993, 638/1994 ja 1671/1995, uusi 5 momentti, jolloin nykyiset 5—9 momentti siirtyvät 6—10 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

5 a §

Jos työkyvyttömyys tai työttömyys on alkanut ennen kuin palveluksen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän palveluksen perusteella myönnettävää työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän välinen aika (*tuleva aika*). Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaaja on ollut työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa, Suomessa järjestetyn työeläketurvan piiriin kuuluvassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa

Ehdotus

5 a §

Jos työkyvyttömyys tai työttömyys on alkanut ennen kuin palveluksen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän palveluksen perusteella myönnettävää työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän välinen aika (*tuleva aika*). Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaaja on ollut työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa, Suomessa järjestetyn työeläketurvan piiriin kuuluvassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa

katsotaan eläkkeeseen oikeuttavaksi sellainen kalenterikuukausi, jolta edunsaaja on saanut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitettuja ansioita edellyttäen kuitenkin, että ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään yhtä suuret kuin lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelaisissa (662/85) tarkoitettuja ansioita, otetaan vastaavasti huomioon, jos ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään sanotun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun markkamäärän suuruiset.

laskettaessa katsotaan eläkkeeseen oikeuttavaksi sellainen kalenterikuukausi, jolta edunsaaja on saanut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitettuja ansioita edellyttäen kuitenkin, että ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään yhtä suuret kuin lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu rahamäärä. Kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelaisissa (662/1985) tarkoitettuja ansioita, otetaan vastaavasti huomioon, jos ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään sanotun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun rahamäärän suuruiset.

 9 §

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään työkyvyn alenemisen arvioinnissa huomioon otettavista tekijöistä, 60 vuotta täyttäneen edunsaajan, jonka työura on pitkä, työkyvyttömyyseläkeoikeutta arvioitaessa otetaan huomioon myös työn aiheuttama rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työn vaativuus ja vastuullisuus, jos nämä seikat yhdistyneenä sairauteen, vikaan tai vammaan tekevät työntönteon jatkamisen kohtuuttomaksi.

 9 a §

Ennen vuotta 1945 syntyneeseen edunsaajaan, joka ei täytä 1 momentin 1 kohdassa säädettyä edellytystä peruseläkkeen tai muun siihen verrattavan eläkkeen ansaitsemisesta 15 kalenterivuoden aikana, sovelletaan mainitun 15 kalenterivuoden ajan sijasta 20 kalenterivuoden aikaa, jos:

1) edunsaajaan valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (1229/1999) voimantulosäännöksen 4 momentin mukaan sovelletaan 9 a §:n 2 momenttia sellaisena kuin se oli voimassa sanotun lain voimaan tullessa, tai

2) edunsaaja 1 päivänä tammikuuta 2000 sai työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) mukaista työmarkkinatukea työttömyyspäivärahan enimmäismäärän täyttymisen vuoksi.

Mitä edellä 3 momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske edunsaajaa, joka ei ole

ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään 15 vuotta. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan huomioon niin kuin mainitun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään.

9 c §

Sen estämättä, mitä 9 §:n 1 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 60 vuotta täyttäneellä edunsaajalla on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, palveluksessaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan palvelustaan. Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaaja on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettua ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmäksi kuin tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan lukea eläkeajaksi myös eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, lukuun ottamatta kuitenkaan 9 §:n 1 momentin d kohdassa tarkoitettua tilannetta ja tilannetta, jossa edunsaajalla on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

9 c §

Sen estämättä, mitä 9 §:n 1 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, *ennen vuotta 1944 syntyneellä edunsaajalla on 58 vuotta täytettyään* oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, palveluksessaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan palvelustaan. Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaaja on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettua ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmäksi kuin tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu rahamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan lukea eläkeajaksi myös eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, lukuun ottamatta kuitenkaan 9 §:n 1 momentin d kohdassa tarkoitettua tilannetta ja tilannetta, jossa edunsaajalla on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

9 d §

Sen estämättä, mitä 1 momentin johdantokappaleessa säädetään, ennen vuotta 1947 syntyneellä osa-aikatyöhön siirtyneellä edunsaajalla on oikeus saada osa-

aikaeläkettä 56 vuoden iän täytettyään, mutta ei vanhuuseläkeiän tai tätä alemman eroamisiän täyttämisen jälkeen.

Vakiintuneena ansiotulona pidetään osa-aikaeläkettä määrättäessä eläkkeen perusteena olevaa palkkaa siinä palveluksessa, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otetaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos edunsaaja osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi. Jos palvelus on päätetty 1 §:n 8 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin osa-aikaeläkettä määrättäessä jatkuneen yhdenjaksoisena.

Valtiovarainministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset siitä, milloin palvelusta pidetään 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavoin kokoaikaisena, miten 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun osa-aikatyön ansiotaso todetaan ja miten sen kehitymistä seurataan.

Asetuksella voidaan säätää, että 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetusta markkamääräisestä ansiorajasta ja 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuista työajan vähentämistä koskevista edellytyksistä saadaan erityisestä syystä poiketa.

Oikeutta osa-aikaeläkkeeseen ei ole 8 §:n 4 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetulla edunsaajalla eikä edunsaajalla, joka saa lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain mukaista osa-aikaeläkettä, jos se perustuu tämän lain mukaista eläkettä varten eläkeajaksi luettavasta palveluksesta saatuun ansioon.

Jos edunsaaja on valtiollistamisen yhteydessä siirretty kunnallisesta tai yksityisestä palveluksesta valtion palvelukseen, otetaan 1 momentin 2 kohdassa mainittua kuuden kuukauden ja kolmen vuoden määräaika laskettaessa huomioon valtiollistamista edeltänyt kunnallinen tai yksityinen palvelus.

10 §

Eläke lasketaan myös siltä ajalta, jonka edunsaaja on ollut tämän lain mukaisella osa-aikaeläkkeellä. Eläkkeen määrä lasketaan niin kuin se olisi laskettu, jos hän olisi ollut tämän ajan valtion palveluksessa ja pitämällä eläkkeen perusteena olevana palk-

10 §

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä eläke lasketaan siten kuin edellä tässä pykälässä säädetään.

kana sitä 10 b §:n 2 ja 3 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella hänen osa-aikaeläkkeensä on määrätty.

Osa-aikaeläkettä saaneen edunsaajan vanhuuseläkkeeseen lisätään osa-aikaeläkkeellä olon ajalta 1/16 prosenttia ja työkyvyttömyyseläkkeeseen 1 momentin kolmannen ja viidennen virkkeen mukainen määrä eläkkeen perusteena olevasta palkasta jokaiselta kuukaudelta, jolta edunsaaja on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 10 b §:n 2 ja 3 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella hänen osa-aikaeläkkeensä on määrätty. Jos osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä tulevaan eläkkeeseen luetaan mukaan 5 a §:ssä tarkoitettu tulevalta ajalta karttuva eläke, tältä ajalta karttuu eläkettä 4 momentin mukaisesti myös edellä tarkoitetusta ansiotulojen erotuksesta.

Kunkin palveluksen osalta määrättyt eläkkeet lasketaan yhteen. Sellaisen tämän lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua vanhaa edunsaajan, joka on syntynyt vuoden 1959 jälkeen tai jolla ei ole vuoden 1994 loppuun mennessä vähintään viittä vuotta tämän lain mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa, ja mainitussa lainkohdassa tarkoitettua uuden edunsaajan eläkkeiden enimmäismäärä saa olla enintään 60 prosenttia korkeimmasta sellaisen tämän lain mukaisesti lasketun eläkkeen perusteena olevasta palkasta, jossa on eläkeaikaa vähintään kaksi vuotta. Jos sellaista ei ole, yhteismäärä saa olla enintään 60 prosenttia korkeimmasta tämän lain mukaisen eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Muiden kuin edellä tässä momentissa tarkoitettujen vanhojen edunsaajien osalta ja sellaisten edunsaajien osalta, joille on 8 §:n 5 momentissa mainittujen säännösten ja määräysten perusteella myönnetty 2 momentissa tarkoitettu eläke ja joilla on vuoden 1994 loppuun mennessä vähintään viisi vuotta tämän lain mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa, eläkkeiden enimmäismäärä määräytyy kuitenkin prosentteina edellä tarkoitettua eläkkeen perusteena olevasta palkasta tämän lain mukaan vuoden 1994 loppuun mennessä eläkeajaksi luettavan palvelusajan perusteella seuraavasti:

Eläkeaikaa vähintään	Eläkkeiden enimmäismäärä
30 vuotta	66 prosenttia
25 vuotta	65 prosenttia
20 vuotta	64 prosenttia
15 vuotta	63 prosenttia
10 vuotta	62 prosenttia
5 vuotta	61 prosenttia

Laskettaessa 5 momentin mukaisesti eläkkeiden enimmäismäärää 8 §:n 4 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle edunsaajalle sekä sellaiselle puolustusvoimien sotilasammattihenkilön tai värvätyn taikka rajavartiolaitoksen erikoisupseerin, rajavartijan tai merivartijan viran haltijalle, joka on 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu vanha edunsaaja, sovelletaan kuitenkin 5 momentin lopussa olevan taulukon asemesta seuraavaa taulukkoa:

Eläkeaikaa	Prosenttia
vähintään 16 vuotta	66 prosenttia
vähintään 13 vuotta	65 prosenttia
vähintään 10 vuotta	64 prosenttia
vähintään 7 vuotta	63 prosenttia
vähintään 3 vuotta	62 prosenttia
alle 3 vuotta	61 prosenttia

Laskettaessa 7 momentin mukaisesti eläkkeiden enimmäismäärää 8 §:n 4 momentin 3 kohdassa tarkoitettulle edunsaajalle sekä sellaiselle puolustusvoimien sotilasammattihenkilön tai värvätyn taikka rajavartiolaitoksen erikoisupseerin, rajavartijan tai merivartijan viran haltijalle, joka on 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu vanha edunsaaja, sovelletaan kuitenkin 7 momentin lopussa olevan taulukon asemesta seuraavaa taulukkoa:

Eläkeaikaa	Prosenttia
vähintään 16 vuotta	66 prosenttia
vähintään 13 vuotta	65 prosenttia
vähintään 10 vuotta	64 prosenttia
vähintään 7 vuotta	63 prosenttia
vähintään 3 vuotta	62 prosenttia
alle 3 vuotta	61 prosenttia

Jos edunsaajalla 5 §:n 5 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetun palveluksen perusteella on oikeus eläkkeeseen myös työntekijäin eläkelain nojalla tai jos hänellä valtion palvelukseen ulkomailta otettuna työntekijänä toimimisen perusteella on oikeus sellaiseen ulkomailta tulevaan eläkkeeseen tai sitä vastaavaan etuuteen, jonka kustannuksiin valtio on osallistunut, tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään:

1) työntekijäin eläkelain mukainen eläke siltä osin kuin se perustuu samaan palvelusaikaan kuin tämän lain mukainen eläke; ja

2) valtion palvelukseen ulkomailta otettuna työntekijänä toimimisen perusteella ulkomailta tuleva eläke tai sitä vastaava etuus siltä osin kuin se perustuu samaan palvelusaikaan kuin tämän lain mukainen eläke, jolloin ei oteta huomioon työntekijäin eläkelain mukaisesta eläkkeestä muiden eläkkeiden ja korvausten johdosta tehtävää vähennystä. Eläkkeen enimmäismäärästä on muutoin

voimassa mitä jäljempänä säädetään.

Edellä 8 momentin 2 kohdassa tarkoitettu eläkettä vastaava etuus vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä valtiovarainministeriön vahvistamien laskentaperusteiden mukaisesti.

14 §

Eläkkeen korotusta, jonka määrä on pienempi kuin 15 markkaa, ei ole maksettava. Edellä sanottua markkamäärää tarkistetaan vuosittain työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin 1 virkkeessä säädetyn palkkaindeksiluvun mukaan. Tarkistettu markkamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi markaksi.

15 §

Osa-aikaeläke myönnetään aikaisintaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona edunsaaja on täyttänyt 58 vuotta.

14 §

Eläkkeen korotusta, jonka määrä on pienempi kuin 2,52 euroa, ei ole maksettava. Edellä sanottua rahamäärää tarkistetaan vuosittain työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin 1 virkkeessä säädetyn palkkaindeksiluvun mukaan.

15 §

Osa-aikaeläke myönnetään aikaisintaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona edunsaaja on täyttänyt 58 vuotta. Ennen vuotta 1947 syntyneelle edunsaajalle osa-aikaeläke myönnetään kuitenkin aikaisintaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona hän on täyttänyt 56 vuotta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta _____.

Tämän lain 9 §:n 7 momenttia ja 9 c §:n 1 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammi-kuuta 2004.

Tämän lain 9 §:n 7 momenttia ei sovelleta valtion eläkelain 8 §:n 4 momentin 1-3 kohdassa mainittuun edunsaajaan.

Sen estämättä, mitä 9 §:n 7 momentissa ja 9 c §:n 1 momentissa säädetään, sellainen vuosina 1944-1946 syntynyt edunsaaja, jolla on ollut valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain (103/1989) voimaantulosään-
nöksessä tarkoitettu oikeus eläkeiän valin-
taan viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1999
ennen 1 päivää heinäkuuta 1989 voimassa
olleiden säännösten mukaan, mutta joka ei
viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1999 joko
eläkettä hakiessaan tai muutoin kirjallisesti
ilmoittanut valtiokonttorille niin haluavan-
sa, säilyttää oikeuden saada yksilöllistä

varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään, mikäli hänen palvelussuhteensa jatkuu valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka. Tämän lisäksi sellainen vuonna 1947 syntynyt edunsaaja, jolla on ollut vastaava oikeus eläkeiän valintaan, mutta joka ei ollut tätä oikeuttaan käyttänyt viimeistään 30 päivään kesäkuuta 1999 mennessä, säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 59 vuotta täytettyään, mikäli hänen palvelussuhteensa jatkuu valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka.

Tämän lain 9 a §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan 1 päivästä elokuuta 2002. Lain 9 a §:n 3 ja 4 momenttia sovelletaan myös sellaisiin työttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen muutoksen soveltamisen voimaantuloa. Jos edunsaajalla ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen sen vuoksi, että hän ei ole täyttänyt 9 a §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista edellytystä sellaisena kuin se on tämän muutoksen voimaan tullessa, työttömyyseläke myönnetään hakemuksesta tämän lain sekä muilta osin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden valtion eläkelain säännösten mukaisesti hakemista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä elokuuta 2002 alkaen. Jos mainittu hakemus tehdään kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta, työttömyyseläke myönnetään 1 päivästä elokuuta 2002 alkaen.

Tämän lain 9 d §:n 2 momenttia, 10 §:n 5 ja 6 momenttia sekä 15 §:n 3 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2003 alkaen osa-aikaeläkkeeseen, jonka eläketapahtuma sattuu mainittuna päivänä tai sen jälkeen. Ennen vuotta 1947 syntyneisiin edunsaajiin sovelletaan kuitenkin 10 §:n 6 momenttia sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaan tullessa 10 §:n 5 momentina. Vuosina 1947–1951 syntyneen edunsaajan, joka on saanut osa-aikaeläkettä ensimmäisen kerran täytettyään 60 vuotta, vanhuuseläkkeeseen lisätään 10 §:n 6 momentista poiketen 1/12 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta jokaiselta kuukaudelta, jolta edunsaaja on saanut osa-aikaeläkettä.

Tämän lain 14 §:n 4 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2002.

Tämän lain 14 §:n 4 momentissa säädetty euromäärä vastaa vuodelle 1984 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

valtion perhe-eläkelain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1968 annetun valtion perhe-eläkelain (774/1968) 9 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 697/1985, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Perhe-eläkkeen korotusta, jonka määrä on pienempi kuin 15 markkaa, ei ole maksettava. Edellä sanottua markkamäärää tarkistetaan vuosittain työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetyn palkkaindeksiluvun mukaan. Tarkistettu markkamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi markaksi.

Perhe-eläkkeen korotusta, jonka määrä on pienempi kuin 2,52 euroa, ei ole maksettava. Edellä sanottua rahamäärää tarkistetaan vuosittain työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetyn palkkaindeksiluvun mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta . Lakia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2002.

Tämän lain 9 §:n 4 momentissa säädetty euromäärä vastaa vuodelle 1984 vahvistettua palkkaindeksilukua.
